

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU45

Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten

---

Sammanfattning

Riksrevisionen har granskat om Ekobrottsmyndigheten (EBM) arbetar effektivt mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Den övergripande slutsatsen är att det finns flera omständigheter som gör att EBM inte fullt ut kan arbeta effektivt. Riksrevisionen anser att detta delvis beror på att EBM brister i sin interna styrning och informationsdelning och lämnar flera rekommendationer till myndigheten i detta avseende. Riksrevisionen menar även att problemen förstärks av att regeringen inte skapat vissa yttre förutsättningar som EBM behöver för att arbeta effektivt.

Utskottet föreslår med anledning av motionsyrkanden tre tillkännagivanden som innebär att regeringen, i enlighet med Riksrevisionens rekommendation, ska göra en översyn av EBM:s uppdrag och konstruktion, utreda frågan om direktåtkomst för EBM till vissa register samt klargöra ansvarsförhållandena mellan EBM och Polismyndigheten när det gäller underrättelseverksamheten. I denna del finns en reservation (S, V, L, MP).

Utskottet föreslår att riksdagen avslår ett motionsyrkande och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I betänkandet finns totalt två reservationer (S, M, SD, V, KD, L, MP).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2021/22:205 Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten.

Åtta yrkanden i fyra följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Utskottets överväganden.....	6
Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten.....	6
Reservationer.....	14
1. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet, punkt 4 (S, V, L, MP).....	14
2. Brottsbekämpande myndigheters tillgång till register, punkt 5 (M, SD, KD).....	14
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	16
Skrivelsen.....	16
Följdmotionerna.....	16

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten

Riksdagen lägger skrivelse 2021/22:205 till handlingarna.

2. Översyn av Ekobrottsmyndighetens uppdrag och konstruktion

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av Ekobrottsmyndighetens uppdrag och konstruktion och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del,

2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1,

2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och

2021/22:4666 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 1.

3. Direktåtkomst för Ekobrottsmyndigheten till vissa register

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om direktåtkomst för Ekobrottsmyndigheten till vissa register och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del,

2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2,

2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och

2021/22:4666 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 2.

4. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del,

2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och

2021/22:4666 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 1 (S, V, L, MP)

5. Brottsbekämpande myndigheters tillgång till register

Riksdagen avslår motion

2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3.

Reservation 2 (M, SD, KD)

Stockholm den 9 juni 2022

På justitieutskottets vägnar

Ellen Juntti

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ellen Juntti (M), Petter Löberg (S), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Katja Nyberg (SD), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Martin Marmgren (MP), Ingemar Kihlström (KD), Anna Wallentheim (S), Mikael Damsgaard (M), Pontus Andersson (SD), Malin Björk (C) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2021/22:205 Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som framgår av Riksrevisionens rapport Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten (RiR 2021:30).

Riksrevisionen överlämnade rapporten till riksdagen den 24 november 2021 som i sin tur överlämnade rapporten till regeringen den 13 december 2021. Regeringen överlämnade sedan sin skrivelse till riksdagen den 5 april 2022.

Fyra motioner har väckts med anledning av skrivelsen. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av Ekobrottsmyndighetens uppdrag och konstruktion, direktåtkomst för Ekobrottsmyndigheten till vissa register samt Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om brottsbekämpande myndigheters tillgång till register.

Jämför reservation 1 (S, V, L, MP) och 2 (M, SD, KD).

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat om Ekobrottsmyndigheten (EBM) arbetar effektivt mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Fokus i granskningen var hur EBM och regeringen styrt och organiserat arbetet. Resultatet av granskningen redovisades i rapporten Ekobrottsmyndigheten – arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten (RiR 2021:30).

Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns flera omständigheter som gör att EBM inte fullt ut kan arbeta effektivt mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Riksrevisionen konstaterar att detta delvis beror på att EBM brister i sin interna styrning och informationsdelning. Problemen förstärks också av att regeringen inte skapat vissa yttre förutsättningar som EBM behöver för att arbeta effektivt. Sammantaget bedömer Riksrevisionen att detta innebär att EBM:s arbete i väsentliga delar inte tillvaratar de effektivitetsvinster som är syftet med myndighetskonstruktionen.

För att öka effektiviteten i EBM:s arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten lämnade Riksrevisionen följande rekommendationer:

Regeringen bör

- genomföra en förutsättningslös översyn av EBM:s uppdrag och konstruktion.
- säkerställa att EBM får förutsättningar för att bedriva ett effektivt arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Det handlar om att
  - se till att underrättelseverksamheten har rättsliga förutsättningar för att upptäcka och förhindra ekonomisk brottslighet

- klargöra ansvarsförhållandena mellan EBM och Polismyndigheten när det gäller underrättelseverksamheten.

EBM bör

- dimensionera den övergripande planeringen och fördelningen av resurser utifrån verksamhetsområdenas och kamrarnas olika behov. För att kunna göra det behöver EBM utveckla uppföljningen av verksamheten och kunskapen om den ekonomiska brottsligheten
- sammanställa den kunskap som finns inom EBM om organiserad ekonomisk brottslighet på ett strukturerat sätt och dela den med alla verksamhetsområden och andra aktörer som arbetar mot ekonomisk brottslighet
- se till att det finns möjlighet till erfarenhets- och kunskapsdelning mellan olika specialister inom kammarverksamheten
- se till att det finns tekniska hjälpmedel som gör det möjligt att arbeta effektivt
- klargöra vad den brottsförebyggande verksamheten ska innehålla och hur den ska bedrivas i praktiken för att kunna genomsyra hela myndigheten.

Regeringens skrivelse

Inledning

Regeringen konstaterar att den ekonomiska brottsligheten har stor påverkan på samhället och utgör ett allvarligt samhällsproblem. Kriminella nätverk använder allt oftare företag som brottsverktyg genom bl.a. undandragande av skatter och avgifter och genom angrepp på utbetalande välfärdssystem. Antalet ärenden som inkommit till EBM har ökat, inte minst ärenden som är särskilt resurskrävande och som rör grov ekonomisk brottslighet. EBM är den myndighet som har i huvuduppgift att förebygga och bekämpa den ekonomiska brottsligheten och det är av stor vikt att myndigheten arbetar effektivt för att möta utvecklingen med en ökande och alltmer komplex brottslighet. Mot den bakgrunden har regeringen gett betydande resurstillskott till myndigheten.

Regeringen anser att EBM i stort visar goda resultat i såväl det brottsförebyggande som det brottsbekämpande arbetet. Men med en ekonomisk brottslighet i ständig förändring behöver både regeringen och myndigheten vara beredda att ta initiativ till att utveckla verksamheten. Riksrevisionens rapport är ett välkommet underlag i det arbetet.

Genom den aktuella skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade brottsligheten

Regeringen konstaterar att EBM:s arbete mot den organiserade brottsligheten till stor del sker inom det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad

brottslighet. Arbetet följs upp i myndigheternas årsredovisningar och i den årliga rapport som sammanställs av Polismyndigheten. I budgetpropositionen för 2022 bedömer regeringen att det gemensamma arbetet ger ett tydligt mervärde i kampen mot den organiserade brottsligheten (utg.omr. 4 s. 36). Riksrevisionen konstaterar att EBM är beroende av andra myndigheter, dels eftersom den ekonomiska organiserade brottsligheten ofta upptäcks genom andra myndigheters granskning eller kontroll, dels eftersom EBM påverkas av andra myndigheters styrning och ledning. Regeringen delar denna bedömning och ser EBM:s samverkan med andra myndigheter som central för myndighetens uppdrag.

Riksrevisionen framhåller bl.a. att regeringen inte ställt krav på att Skatteverket ska ge EBM tillfälle att yttra sig inför viktigare förändringar i Skatteverkets verksamhet och organisation, på samma sätt som EBM har en skyldighet att ge Skatteverket tillfälle att yttra sig. Regeringen bedömer att samverkan mellan de båda myndigheterna har utvecklats de senaste åren och fungerar väl. EBM samverkar med Skatteverket inom alla sina verksamhetsområden och samverkan har också utvecklats, bl.a. genom den budgetsatsning som regeringen gjorde 2016–2020 för att myndigheterna i samverkan skulle förstärka och intensifiera arbetet med att bekämpa skattebrott, skattefusk och skatteundrandraganden. Satsningen är sedan 2021 permanentad genom en förstärkning av respektive myndighet i syfte att säkerställa att myndigheterna fortsätter att utveckla samverkan och bekämpa ekonomisk brottslighet.

Riksrevisionen lyfter att kraven på samverkan i EBM:s instruktion skiljer sig från kraven på samverkan i Skatteverkets instruktion. EBM:s instruktion skiljer sig även i detta avseende från instruktionerna för vissa andra myndigheter som EBM ska samverka med. Regeringen instämmer i Riksrevisionens bedömning att styrningen av de myndigheter som EBM är beroende av för att kunna arbeta effektivt behöver vara samordnad. Att det finns olikheter i kraven på samverkan behöver enligt regeringen dock inte innebära att samordnad styrning saknas och det kan ofta finnas skäl att verksamhetsanpassa den formella styrningen av olika myndigheter. Med anledning av Riksrevisionens iakttagelser anser dock regeringen att det kan finnas skäl att se över de olikheter som finns i regleringen av samverkan.

Ekobrottsmyndighetens tillgång till finansiell information för underrättelseverksamheten

Regeringen noterar när det gäller de rättsliga förutsättningarna för underrättelseverksamheten vid myndigheten att EBM är en åklagarmyndighet med ett utökat uppdrag. I myndigheten integreras åklagarverksamheten med den polisiära verksamhet som krävs för att utreda de brott som EBM har i uppdrag att bekämpa. Det förekommer också underrättelseverksamhet vid EBM. Den verksamheten leds och utförs dock av Polismyndigheten och detta har gällt sedan EBM bildades. Att underrättelseverksamhet förekommer vid EBM och att den bedrivs av Polismyndigheten kommer till uttryck bl.a. i den

bestämmelse som anger att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten utför vid Ekobrottsmyndigheten, som inte är åklagarverksamhet, i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, se 1 kap. 4 § första stycket lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalogens område. Polismyndighetens underrättelseverksamhet är även i övrigt reglerad i flera olika författningar.

Regeringen anser, i likhet med Riksrevisionen, att tillgången till finansiell information är central för underrättelseverksamheten vid EBM. Som Riksrevisionen noterar är det endast tjänstemän vid finanspolissectionen (finanspolisen) som får ha tillgång till uppgifter i penningtvättregister. Finanspolisen ansvarar för underrättelseverksamhet om penningtvätt och finansiering av terrorism och är bl.a. ansvarig för hanteringen av sådana uppgifter som lämnas av verksamhetsutövare enligt lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Sådana uppgifter behandlas i penningtväftsregister.

Regeringen konstaterar att frågan om tillgång till penningtväftsregister för verksamhet vid EBM har bedömts tidigare. I samband med införandet av den numera upphävda polisdatalagen (2010:361) framhöll EBM att myndigheten behövde åtkomst till uppgifter i penningtväftsregister. Regeringen ansåg att uppgifterna i penningtväftsregister var av sådan art att andra myndigheter inte borde kunna få direkt åtkomst. Att det inte tilläts hindrade dock inte att finanspolisen lämnade information som fanns i penningtväftsregister till andra brottsbekämpande myndigheter på annat sätt. Regeringen pekade bl.a. på att penningtväftsregister innehöll känslig ekonomisk information och speciell underrättelseinformation, som enligt gällande regler inte var åtkomlig ens för andra delar av polisorganisationen. Regeringen noterade även att uppgifterna fick registreras innan någon analys av uppgifternas relevans ur brottsbekämpningsperspektiv ännu hade gjorts och att penningtväftsregister fick innehålla uppgifter om misstänkt finansiering av terrorism. Att det endast var ett mindre antal personer inom polisen som behövde ha tillgång till uppgifterna för att kunna utföra sina arbetsuppgifter utgjorde även skäl för bedömningen att det inte behövdes några bestämmelser om särskilda upplysningar eller om sökbegränsningar, se propositionen Integritet och effektivitet i polisens brottsbekämpande verksamhet (prop. 2009/10:85 s. 179, 242 f.). Den bedömningen gjordes även senare i samband med reformen av polisen, se propositionen En ny organisation för polisen (prop. 2013/14:110 s. 449 f.).

Regeringen konstaterar att frågan om tillgång till penningtväftsregister är komplicerad och att en ändring av nuvarande reglering kräver noggranna överväganden i flera avseenden och i ett bredare perspektiv. Behovet av direkt tillgång har lyfts vid Riksrevisionens intervjuer med enskilda tjänstemän vid EBM. Regeringen är dock inte främmande för att överväga frågan på nytt om myndigheten gör bedömningen att den nuvarande ordningen med åtkomst till

informationen genom finanspolisen utgör ett reellt hinder för underrättelseverksamheten. Det är inte heller uteslutet att det skulle vara möjligt att öka effektiviteten på annat sätt, t.ex. genom förbättrat samarbete mellan finanspolisen och underrättelseverksamheten vid EBM. Regeringen har i propositionen Bättre tillgång till finansiell information i brottsbekämpningen, som beslutades den 10 mars 2022, bl.a. föreslagit en ny lag som kommer att underlätta för brottsbekämpande myndigheter att få del av finansiell information och finansiella analyser från finanspolisen (prop. 2021/22:127). Regeringen anför även att det i Regeringskansliet pågår ett arbete med att ta fram förslag som ska göra det möjligt för brottsbekämpande myndigheter att, utan hinder av sekretess, utbyta information med bl.a. kreditinstitut för att motverka penningtvätt och finansiering av terrorism. Ett utkast till lagrådsremissen Samverkan mot penningtvätt och finansiering av terrorism remitterades den 25 februari 2022.

När det gäller det konto- och värdefackssystem som Skatteverket tillhandahåller kan det enligt regeringen noteras att lagen (2020:272) om konto- och värdefackssystem trädde i kraft i september 2020. Regleringen har därmed inte varit i kraft under någon längre tid och systemet är fortfarande under utbyggnad. EBM har rätt att få tillgång till uppgifter genom systemet inom ramen för en förundersökning. När det gäller underrättelseverksamhet är åtkomsten dock begränsad till finanspolisen och Säkerhetspolisen. Regeringen har emellertid vidtagit åtgärder för att utöka tillgången till systemet. I proposition 2021/22:127 föreslås ändringar i lagen om konto- och värdefackssystem som innebär att Polismyndighetens rätt att ta del av uppgifter i underrättelseverksamhet utvidgas betydligt. Genom den föreslagna utvidgningen skapas förutsättningar för att underrättelseverksamheten vid EBM ska kunna få del av uppgifter genom konto- och värdefackssystemet.

Regeringen konstaterar att den även när det gäller inhämtningslagen har vidtagit åtgärder. Tillstånd till inhämtning enligt inhämtningslagen kan ges antingen för brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse två år eller för vissa särskilt angivna samhällsfarliga brott. Det finns ingen straffvärdeventil i inhämtningslagen, vilket innebär att även om viss brottslighet i det enskilda fallet kan antas ha ett straffvärde på över två år får inte tillstånd till inhämtning enligt lagen beviljas. Regeringen tillsatte under hösten 2020 en utredning för att ge de brottsbekämpande myndigheterna utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att bekämpa allvarlig brottslighet. I utredarens uppdrag ingår att ta ställning till om det bör införas en straffvärdeventil i inhämtningslagen och lämna förslag på de författningsändringar som bedöms nödvändiga. Behovet av en sådan ventil har påtalats av EBM.

Uppdraget redovisades den 29 april 2022 genom delbetänkandet Utökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel (SOU 2022:19). I betänkandet görs bedömningen att det inte bör införas en straffvärdeventil i inhämtningslagen. Betänkandet bereds vidare i Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att EBM:s uppdrag och konstruktion ska ses över. Liknande förslag finns även i kommittémotionerna 2021/22:4666 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 1, 2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och 2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del.

I kommittémotion 2021/22:4666 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att EBM ska ha direktåtkomst till vissa register. Liknande förslag finns även i kommittémotionerna 2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 2, 2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och 2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del.

I kommittémotion 2021/22:4666 av Andreas Carlsson m.fl. (KD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att EBM bör ha egen möjlighet att bedriva underrättelseverksamhet. Liknande förslag finns även i kommittémotionerna 2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och 2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del.

I kommittémotion 2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att tillsätta en utredning om tillgång till register för brottsbekämpande myndigheter.

Tidigare riksdagsbehandling

Ett motionsyrkande om Ekobrottsmyndighetens förutsättningar att bekämpa ekobrott och förslag på en översyn av lagstiftningen i syfte att öka myndighets-samverkan för att beivra brott relaterade till skatter och skulder behandlades under våren 2021 i utskottets betänkande om polisfrågor (bet. 2020/21:JuU23 s. 61 f.). Utskottet avstyrkte motionsyrkandet, bl.a. med hänvisning till att insatser som ska göras mot olika typer av brottslighet bör avgöras vid Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten inom ramen för statsmaktens prioriteringar. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2020/21:395).

Riksdagen riktade 2021 ett tillkännagivande till regeringen om att den ska göra en bred genomlysning av kapaciteten hos rättsväsendets myndigheter samt övriga myndigheter som samverkar med polisen (bet. 2020/21:JuU41 s. 18, rskr. 2020/21:389). Utskottet anförde (s. 24) bl.a. följande:

För att polisen på ett effektivt sätt ska kunna utföra sin kärnuppgift att förebygga, ingripa och utreda brott måste förstärkningar göras inom alla delar av rättsväsendet, och även inom myndigheter utanför rättsväsendet. Rättssystemets olika delar är beroende av varandra, och rättssystemet som helhet är beroende av det omgivande samhällets stödfunktioner.

Eftersom ekonomisk brottslighet både kan finansiera gängbrottslighet eller användas för att tvätta pengar intjänade på annan kriminell verksamhet finns det även anledning att genomlysa Ekobrottsmyndighetens kapacitet.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 anges att tillkännagivandet ovan inte är slutbehandlat (skr. 2021/22:75 s. 123). Regeringen anförde vidare bl.a. följande:

För att bekämpa brott måste alla delar av rättskedjan fungera väl och inte utgöra hinder för övrig verksamhet. Antalet ärenden, inte minst de resurskrävande, ökar. Genom riksdagens beslut om budget för 2022 säkerställs att Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten får mer resurser för att möta denna utveckling och stärka förutsättningarna och att utreda och lagföra dessa brott. Ärendet bereds vidare inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Den ekonomiska brottsligheten har stor påverkan på samhället och utgör ett allvarligt samhällsproblem. I likhet med regeringen välkomnar utskottet därför den granskning som Riksrevisionen har genomfört.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att det finns flera omständigheter som gör att EBM inte fullt ut kan arbeta effektivt mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Riksrevisionen anser att detta delvis beror på att EBM brister i sin interna styrning och informationsdelning och lämnar flera rekommendationer till myndigheten i detta avseende. Riksrevisionen menar även att problemen förstärks av att regeringen inte skapat vissa yttre förutsättningar som EBM behöver för att arbeta effektivt.

Riksrevisionen lämnar flera rekommendationer som enligt utskottets uppfattning skulle leda till tydliga förbättringar för EBM:s arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten. Riksrevisionen föreslår bl.a. att regeringen genomför en förutsättningslös översyn av EBM:s uppdrag och konstruktion samt säkerställer att EBM får förutsättningar för att bedriva ett effektivt arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten genom att se till att underrättelseverksamheten har rättsliga förutsättningar för att upptäcka och förhindra ekonomisk brottslighet samt att klargöra ansvarsförhållandena mellan EBM och Polismyndigheten när det gäller underrättelseverksamhet.

I skrivelsen redogör regeringen för att EBM:s arbete mot den organiserade brottsligheten till stor del sker inom det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet. Detta arbete följs upp i myndigheternas årsredovisningar och i den årliga rapport som sammanställs av Polismyndigheten. Regeringen konstaterar vidare i skrivelsen att det kan finnas skäl att se över de olikheter som finns i regleringen av samverkan mellan myndigheterna.

Enligt utskottet är detta dock inte tillräckligt. Utifrån de allvarliga brister som Riksrevisionen har uppmärksammat i sin rapport anser utskottet, i likhet med Riksrevisionen, att det bör göras en förutsättningslös översyn av EBM:s uppdrag och konstruktion. En översyn skulle kunna bidra till att EBM bättre tillvaratar de effektivitetsvinster som är syftet med myndighetskonstruktionen. Det som utskottet nu har anfört bör riksdagen tillkänna för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:4654 m.fl. (C) i denna del,

2021/22:4658 (SD) yrkande 1, 2021/22:4660 (M) i denna del och 2021/22:4666 (KD) yrkande 1.

I Riksrevisionens rapport anges att regeringen bör se till att underrättelseverksamheten har rättsliga förutsättningar för att upptäcka och förhindra ekonomisk brottslighet. En central fråga för underrättelseverksamheten är EBM:s tillgång till vissa register, bl.a. penningtvätsregistret. I skrivelsen redogörs även för andra register som är av central betydelse för EBM:s verksamhet. Utskottet ser allvarligt på de brister som Riksrevisionen tar upp i sin rapport. Utskottet noterar särskilt att enskilda tjänstemän vid EBM i Riksrevisionens intervjuer uppgett ett behov av att ha direkt tillgång penningtvätsregistret. Utskottet anser att en viktig del i EBM:s rättsliga förutsättningar att kunna upptäcka och förhindra ekonomisk brottslighet är att myndigheten enkelt kan få tillgång till relevanta uppgifter i vissa register. Regeringen anför i skrivelsen att fråga om tillgång till penningtvätsregistret är komplicerad och att en ändring av nuvarande reglering kräver noggranna överväganden i flera avseenden och i ett bredare perspektiv. Utskottet menar att regeringen med anledning av detta snarast bör tillsätta en utredning som belyser dessa frågor och vilka register som EBM har behov av att få direkt åtkomst till och lämna relevanta författningsförslag. Vad utskottet nu har anfört bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2021/22:4654 (C) i denna del, 2021/22:4658 (SD) yrkande 2, 2021/22:4660 (M) i denna del och 2021/22:4666 (KD) yrkande 2.

Riksrevisionen konstaterar vidare i sin rapport att regeringen har ansvar för att se till att ansvarsförhållandena mellan EBM och de myndigheter som EBM är beroende av är tydliga. När det gäller regleringen om ansvarsförhållandena för underrättelseverksamhet mellan EBM och Polismyndigheten leder den enligt Riksrevisionens rapport till interna diskussioner inom EBM om huruvida det är Polismyndigheten eller EBM som ska uppfattas som behörig att inhämta underrättelseinformation för EBM:s syften. Det regeringen bl.a. anför i skrivelsen om att det finns en bestämmelse som anger att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för den underrättelseverksamhet som bedrivs vid EBM, som inte är åklagarverksamhet, i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet är enligt utskottet inte tillräckligt. Utskottet anser, i likhet med Riksrevisionen, att ansvarsförhållandena när det gäller underrättelseverksamheten mellan EBM och Polismyndigheten behöver klargöras. Det som utskottet nu har anfört bör riksdagen tillkännage för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2021/22:4654 (C) i denna del, 2021/22:4660 (M) i denna del och 2021/22:4666 (KD) yrkande 3.

Utskottet är däremot inte berett att ställa sig bakom förslaget i motion 2021/22:4658 (SD) yrkande 3 om att tillsätta en utredning om brottsbekämpande myndigheters tillgång till register. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Avslutningsvis föreslår utskottet att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Reservationer

1. Ekobrottsmyndighetens underrättelseverksamhet, punkt 4 (S, V, L, MP)

av Petter Löberg (S), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Gustaf Lantz (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Martin Marmgren (MP) och Anna Wallentheim (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C) i denna del,

2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M) i denna del och

2021/22:4666 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

I Riksrevisionens rapport anges att regeringen bör klargöra ansvarsförhållandena mellan EBM och Polismyndigheten när det gäller underrättelseverksamheten. I regeringens skrivelse anges att EBM är en åklagarmyndighet med ett utökat uppdrag. I myndigheten integreras åklagarverksamhet med den polisiära verksamhet som krävs för att utreda de brott som EBM har i uppdrag att bekämpa. Det förekommer också underrättelseverksamhet vid EBM. Att underrättelseverksamhet förekommer vid EBM och att den bedrivs av Polismyndigheten kommer bl.a. till uttryck i den bestämmelse som anger att Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för den behandling som myndigheten utför vid EBM, som inte är åklagarverksamhet, i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet. Vi ser i nuläget inte behov av att ytterligare klargöra ansvarsförhållandena mellan EBM och Polismyndigheten när det gäller underrättelseverksamheten som motionärerna föreslår.

2. Brottsbekämpande myndigheters tillgång till register, punkt 5 (M, SD, KD)

av Ellen Juntti (M), Louise Meijer (M), Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD), Ingemar Kihlström (KD), Mikael Damsgaard (M), Pontus Andersson (SD) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Riksrevisionens rapport noterar flera omständigheter som hindrar bekämpandet av den organiserade ekonomiska brottsligheten. Enligt Riksrevisionen förstärks problemen av att regeringen inte skapar rättsliga förutsättningar för arbetet. En viktig del i arbetet mot den organiserade ekonomiska brottsligheten är att berörda myndigheter har tillgång till relevant information. Vi anser därför att en utredning snarast bör tillsättas som ser över frågan i bredare bemärkelse och analyserar vilka register som brottsbekämpande myndigheter kan ha behov av i sina respektive uppdrag.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2021/22:205 Riksrevisionens rapport om Ekobrottsmyndighetens arbete mot den organiserade ekonomiska brottsligheten.

Följdmotionerna

2021/22:4654 av Malin Björk m.fl. (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka och säkerställa Ekobrottsmyndighetens förutsättningar och resurser för att genomföra sitt uppdrag och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4658 av Tobias Andersson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Ekobrottsmyndighetens uppdrag och konstruktion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge tillgång till penningtvätsregister för verksamhet vid Ekobrottsmyndigheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast tillsätta en utredning om tillgång till register för brottsbekämpande myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4660 av Johan Forssell m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra de åtgärder som Riksrevisionen föreslår och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4666 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av Ekobrottsmyndighetens arbete och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om direktåtkomst till vissa register och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Ekobrottsmyndighetens uttryckliga möjlighet att bedriva underrättelsearbete och tillkännager detta för regeringen.